

International CEO

(**C**ommunication, **E**conomics, **O**rganization)

Social Sciences Congress

PROCEEDINGS E-BOOK

23-24 September 2023

CEOSSC 2023 - Uzbekistan

Editors:

Assoc Prof. Dr. Sevda Aghamirza Aliyeva (Ahadova)

Dr. Bahrullah Safi

Dr. Maurey Bond

Published by: NCM Publishing House

Publishing Date: 30.09.2023

ISBN: 978-625-99157-8-4

International CEO

(Communication, Economics, Organization)

Social Sciences Congress

Presentation

We are delighted to introduce **Acacia University, Sekolah Tinggi Manajemen IPMI (IPMI - International Business School), Mohanlal Sukhadia University, Samarkand Branch of Tashkent University of Economics, International Vision University, Alfred Nobel University, International Gorazde University, Nişantaşı University, University of Prizren, Cyprus West University, Insec, NCM Publishing, CEO Tekmer, Universitas Bhayangkara, Knowledge Laboratory and Ostim Technical University** served as the vehicle of dissemination for a showpiece of articles at the **International CEO (Communication, Economics, Organization) Social Sciences Congress (CEO SSC 2023, Tashkent, Uzbekistan)** that was held online on **September 23-24, 2023**. CEO Congress aims to provide a platform for discussing the issues, challenges, opportunities and findings of **Communication, Economics, Organization and Social Science** research. The organizing committee with feedback from the division chairs and the members of the **scientific committee** foresaw an opportunity and research gap in the conference theme, that pitches for pressing issues in the business world.

Presentations are in Turkish & English. With the participation and contributions of academics from **27 countries: USA, Argentina, Azerbaijan, Bangladesh, Belarus, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Cameroun, Ethiopia, Hungary, India, Indonesia, Kosovo, Malaysia, New Zeland, Nigeria, Pakistan, Philippines, Poland, Portugal, Romania, South Africa, South Korea, Spain, Thailand, Türkiye, Uzbekistan**. It is a great privilege for us to present the Abstract Book of **CEO SSC 2023** to the authors and delegates of the conference.

Several manuscripts from prestigious institutions could not be accepted due to the reviewing outcomes and our capacity constraints. Participation from **109 different institutions or universities**. The 2 days long conference gathered close to **215 national and international attendees** to enliven a constellation of contributions. **96** papers of the **150** papers approved to present at the congress are outside of Türkiye. **64% of the papers presented at the congress are from outside Türkiye**. 2 awards were issued to distinguished papers, and a total of **150 oral presentations**.

On the day of completion of this journey, we are delighted with a **high level of satisfaction and aspiration**. It is important to offer our sincere thanks and gratitude to a range of organizations and individuals, without whom this year's conference would not take place. This conference would have not materialized without the efforts of the contributing **authors for sharing the fruit of their research and the reviewers for scrutinizing**, despite their busy schedules. We also thank **our members and colleagues who accepted the duty to participate in the Scientific Committee** and for their valuable help in the screening, selecting, and recommending best contributions.

All presentations made during the congress were published on the social media accounts of the CEO Congress.

Uluslararası CEO (İletişim, Ekonomi, Organizasyon) Sosyal Bilimler Kongresi

Sunuş

23-24 Eylül 2023 tarihlerinde "7. Uluslararası CEO İletişim, Ekonomi ve Organizasyon Sosyal Bilimler Kongresi" Samarkand Branch of Tashkent University of Economics ev sahipliğinde Özbekistan'nın Taşkent şehrinde, Acacia University, IPMI Uluslararası İşletme Okulu, Mohanlal Sukhadia University, Samarkand Branch of Tashkent University of Economics, International Vision University, Alfred Nobel University, International Gorazde University, Nişantaşı Üniversitesi, University of Prizren, Cyprus West University, Insec, NCM Publishing, CEO Tekmer, Universitas Bhayangkara, Knowledge Laboratory ve Ostim Teknik Üniversitesi iş birliği ile **online ve fiziki katılımlar** ile gerçekleşmiştir.

Kongremizde *ABD, Arjantin, Azerbaycan, Bangladeş, Belarus, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kamerun, Etiyopya, Macaristan, Hindistan, Endonezya, Kosova, Malezya, Yeni Zelanda, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Polonya, Portekiz, Romanya, Güney Afrika, Güney Kore, İspanya, Tayland, Türkiye, Özbekistan* gibi 27 ülkeden ve 109 kurum/üniversiteden 215 akademisyen tarafından hazırlanan **150 bildiri** sunulmuştur.

Kongremize 193 bildiri özeti gönderilmiş, editör ve hakem süreçlerinden sonra bunlardan 155 tanesi sözlü sunuma kabul edilmiş, ancak 30 oturumda 150 bildirinin sunumu gerçekleşmiştir. Sunulan bildiriler, **978-625-99157-8-4** ISBN'li bu e kitapta yayımlanmaktadır.

Kongrede sunulan 150 bildirininin 96'sı yurt dışındandır. Yayımlanan **bildirilerin %64'ü Türkiye dışındandır.**

Onaylı ve yayımlanan **150 bildiriden biri Türkiye'den ve biri yurt dışından olmak üzere ikisine en iyi bildiri ödülü duyurulmuştur.**

Önceki Uluslararası CEO Kongre'lerde olduğu gibi 7. Uluslararası CEO Kongre'de de hem bildiri özet kitabında hem de tam metin kitabında yabancı oranı %50'den fazladır.

Okumakta olduğunuz tam metin kitabında yayımlanan tam metinlerin ise %50'den fazlası Türkiye dışındadır (46 yabancı (Türkiye dışından), 38 Türkiye'den).

Kongre esnasında gerçekleşen tüm sunumlar kongrenin sosyal medya hesaplarında yayımlanmıştır. Tekrar yararlanmak istendiği durumlarda CEO Congress sosyal medya hesaplarından izlenebilir.

Kongrenin bilim insanlarına, kamu ve özel sektör ile STK'ların yönetiminin etkinliğine katkı bulunmasını temenni eder, bildirileriyle katkıda bulunan akademisyenler ile düzenleme kurulu, danışma kurulu, bilim ve hakem kurulundaki meslektaşlarımıza ziyadesiyle teşekkür ederiz.

A Special Thanks To...

Below is a list of individuals who have supported **CEO Congress 2023 Uzbekistan** by donating some of their time. It is these people who make our work possible and have been a great help. We would like to say a special THANK YOU for all those listed below.

Prof. Dr. **Himmet KARADAL**, Türkiye

Assoc.Prof.Dr. **Mehmet Naci EFE**, Head of International University of Gorazde, **Bosnia & Herzegovina**

Prof. Dr. **Ir. M. Aman Wirakartakusumah**, Rector of IPMI International Business School (Sekolah Tinggi Manajemen IPMI), **Indonesia**

Prof. Dr. **Sergii KHOLOD**, Rector of Alfred Nobel University, **Ukraine**

Dr. **Ir. Enita**, M.Agr.Sc, Rector of Universitas Graha Karya Muara Bulian, **Indonesia**

Prof. Dr. **Farhod AHROROV**, Vice Rector of Samarkand Branch of Tashkent University of Economics, **Uzbekistan**

Prof. Dr. **Ahmet ERGÜLEN**, Dean of Business Faculty, Balıkesir University, **Türkiye**

Prof. Dr. **Mustafa TÜMER**, Eastern Mediterranean University, **TRNC**

Prof. Dr. **Şevki ÖZGENER**, Hacı Bektaş Veli University, **Türkiye**

Prof.Dr.**Remzi ALTUNIŞIK**, Sakarya University, **Türkiye**

Prof. Dr. **Fevzi OKUMUS**, University of Central Florida Orlando, **ABD**

Edina BRUTUS, Founder, International University of Gorazde, **Bosnia Herzegovina**

Prof. Dr. **Mohammed ABUBAKAR**, Antalya Science University, **Türkiye**

Prof. Dr. **Wiwiek Mardawiyah Daryanto**, MM, CMA, Congress **Indonesia** Country Coordinator

Prof. Dr. **Siham EL-KAFAFİ**, Director of Arrows Research Consultancy, **New Zealand**

Prof. Dr. **Hernán E. Gil FORLEO**, University of Buenos Aires, **Argentina**

Carles Agustí I Hernández, International Governance Consultant & SDG Manager Barcelona, **Spain**

Dr. **Dewi Puspaningtyas Faeni**, MBA, MHT, Dean Faculty of Economics and Business, **Indonesia**

Prof.Dr. **Luís Miguel Cardoso**, Polytechnic Institute of Portalegre, **Portugal**

Assoc. Prof. Dr. **Azer Dilanchiev**, Congress **Georgia** Country Coordinator

Assoc. Prof. Dr. **Tamara ISHCENKO** from Alfred Nobel University who is Congress **Ukraine** Country Coordinator

Assoc. Prof. Dr. **Muhammad Zia-ur-Rehman** from University Malaya, **Malaysia**

Asst. Prof. Dr. **Ir. Amelia Naim Indrajaya**, MBA – Head of CSMSR, IPMI International Business School, Jakarta, **Indonesia**

Dr. **Bahrullah Safi**, Vice President International Acacia University, **Arizona, USA**

Asst. Prof. Dr. **Sachin GUPTA**, Mohanlal Sukhadia University, **India**

Dr. **Rey TY** from **Thailand**

PhD. Candidate **Kerim KARADAL**, Uludağ University

Sabire Tuğçe KARADAL, M.Sc., Uludağ University

PhD. Candidate **İlhan ALYAY**, Uludağ University

PhD. Candidate **Mehmet Metehan ÇETİNTAŞ**, Uludağ University

Mr. **Souvik DASGUPTA**, Presidency University, Kolkata, **India**

Mr. **Luigi Pio Leonardo CAVALIERE** from **Italy**

Atabek Burak Demirsoy, Muğla Sıtkı Koçman

Congress Participants' Institutions	
1	Abubakar Tafawa Balewa University Bauchi, Nigeria – Nigeria
2	Academy of Romanian Scientists- Romania
3	Adiyaman Üniversitesi - Türkiye
4	Afyon Kocatepe Üniversitesi - Türkiye
5	AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI – Türkiye
6	Akdeniz University- Türkiye
7	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ - Türkiye
8	Ankara Üniversitesi – Türkiye
9	ANKARA YILDIRIM BEYAZIT UNIVERSITY – Türkiye
10	Arrows Research Consultancy Limited (ARCL)
11	Atılım Üniversitesi – Türkiye
12	Azerbaijan under ADPU- Azerbaijan
13	Azerbaijan University of Economics (UNEC)- Azerbaijan
14	Azərbaycan Cumhuriyyəti, Devlet Başkanlığına Bağlı Devlet İdarecilik Akademisi – Azerbaijan
15	Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti - Azerbaijan
16	Baba Saheb Ambedkar Educational University – India
17	Bangladesh University of Professionals - Bangladesh
18	Başkent Üniversitesi – Türkiye
19	BDU - Azerbaijan
20	Belarusian State University – Belarus
21	Bitlis Eren University- Türkiye
22	Bogor Agricultural University – Indonesia
23	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi - Türkiye
24	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi - Türkiye
25	Cardinal Stefan Wyszynski University in Warsaw- Poland
26	Changwon National University - South Korea
27	Corvinus University of Budapest – Hungary
28	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi - Türkiye
29	Çukurova Üniversitesi – Türkiye
30	Dicle Üniversitesi - Türkiye
31	Dokuz Eylül University – Türkiye
32	Duisburg-Essen University – Türkiye
33	Düzce Üniversitesi – Türkiye
34	Ege Üniversitesi- Türkiye
35	Erciyes Üniversitesi- Türkiye
36	Fadis Agricultural Research Center, Harar- Ethiopia
37	Garden City University, Bangalore, Karnataka- India
38	GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI- ADIYAMAN GSİM – Türkiye
39	Gümüşhane Üniversitesi – Türkiye
40	Haramaya University – Ethiopia
41	Head of CSMSR, IPMI International Business School, Jakarta- Indonesia
42	Hilalkent 125. Yıl İlkokulu - Türkiye
43	ICAES - Universidad Nacional de San Luis – Argentina
44	IIMU – India
45	IPMI International Business School (Sekolah Tinggi Manajemen IPMI) - Indonesia

46	IUB – Pakistan
47	İhsan Süreyya Sırma Anadolu İmam Hatip Lisesi – Türkiye
48	İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ – Türkiye
49	İstanbul Kent University - Türkiye
50	İstanbul Medeniyet University- Türkiye
51	İstanbul Sisli Vocational School- Türkiye
52	İstanbul Topkapı Üniversitesi - Türkiye
53	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa – Türkiye
54	JNU, New Delhi – India
55	Kafkas University - Türkiye
56	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi – Türkiye
57	Kastamonu Üniversitesi – Türkiye
58	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II- Poland
59	Kayseri Üniversitesi – Türkiye
60	Kırklareli Üniversitesi - Türkiye
61	Kocaeli Üniversitesi – Türkiye
62	Lincoln University College, Malaysia - Malaysia
63	Lovely ProfessionalUniversity – India
64	Marmara Üniversitesi – Türkiye
65	Mersin Üniversitesi – Türkiye
66	Mizan Tepi University – Ethiopia
67	MKU – Türkiye
68	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi - Türkiye
69	New Bulgarian University- Bulgaria
70	Nigerian institute of Leather and Science Technology,Zaria – Nigeria
71	Okan University- Türkiye
72	OSTİM Teknik Üniversitesi – Türkiye
73	Payap University – Thailand
74	PPM Manajemen – Indonesia
75	Samarkand Branch of Tashkent state University of Economics- Uzbekistan
76	Samsun Üniversitesi - Türkiye
77	Sandip University, Nashik, Maharastra- India
78	Satavahana University – India
79	selçuk üniversitesi – Türkiye
80	St. Xavier's University, Kolkata – India
81	Superior University- Pakistan
82	Teacher of the State Pedagogical College- Poland
83	Tekirdağ Namık Kemal University- Türkiye
84	The Academy Of Public Administration Under The President Of The Republic Of Azerbaijan – Azerbaijan
85	The John Paul II Catholic University in Lubnin- Poland
86	Titu Maiorescu University- Romania
87	Tshwane University of Technology - South Africa
88	Turkish Patent and Trademark Office - Türkiye
89	Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı - Türkiye
90	UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan – Indonesia

91	Universidad de Buenos Aires- Argentina
92	Universidade Aberta- Portugal
93	Universidade do Minho- Portugal
94	Universitas Sumatera Utara – Indonesia
95	Université de Bertoua et de Douala – Cameroun
96	University " Ukshin Hoti" Prizren - Kosovo
97	University of Burdwan – India
98	University of Education – Pakistan
99	University of National Development "Veteran" Jakarta – Indonesia
100	University of Opole- Poland
101	University of Wrocław- Poland
102	University of Yaounde II- Poland
103	Uniwersytet Wrocławski- Poland
104	Uşak Üniversitesi – Türkiye
105	Woxsen University – India
106	Duisburg-Essen University - Germany
107	Azerbaijan State Pedagogical College, ADPK - Azerbaijan
108	Arrows Research Consultancy Limited - New Zealand
109	Osun State University, Osogbo, Osun State, Nigeria

ADVISORY BOARD

Prof.Dr. Mensur NUREDİN, Vice Rector, Vision University, Macedonia
Prof.Dr. Samettin GÜNDÜZ, Vice Rector, Bolu Abant İzzet Baysal University, Turkey
Assoc. Prof.Dr. Ermek NURMAGANMET, Vice Rector, Yessenov University, Kazakhstan
Assoc. Prof.Dr. Soner YILDIRIM, Vice Rector, University of Prizren, Kosovo
Assoc. Prof. Dr. Shemsi MORINA, Vice Rector, University of Prizren, Kosovo
Prof. Dr.Mazlum ÇELİK, Dean of Business Faculty, Hasan Kalyoncu University
Prof. Dr.Serap İNCAZ, Kırklareli University
Prof.Dr.Abdullah KIRAN, Dean of Business Faculty, Muş Alparslan University
Prof.Dr.Ahmet DİKEN, Dean of Faculty of Applied Sciences, Necmettin Erbakan University
Prof.Dr.Ahmet ERGÜLEN, Dean of Business Faculty, Balıkesir University
Prof.Dr.Asım SALDAMLI, Dean of Tourism Faculty, Bolu Abant İzzet Baysal University
Prof.Dr.Birol MERCAN, Dean of Faculty of Political Sciences, Necmettin Erbakan University
Prof.Dr.Fatma NUR İPLİK, Dean, Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University
Prof.Dr.Gökhan ÖZER, Dean of Business Faculty, Gebze Technical University
Prof.Dr.Hakan AYDIN, Dean of Communization Faculty, Erciyes University
Prof.Dr Hakan Vahit ERKUTLU, Dean of Faculty of Health Scinces, NEVU
Prof.Dr.Harun ŞEŞEN, Dean of Business Faculty, European University of Lefke TRNC
Prof.Dr.Hasan KILIÇ, Dean of Tourism Faculty, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr.Kenan PEKER, Dean of Business Faculty, Fırat University
Prof.Dr.Muhsin HALİS, Dean of Communization Faculty, Bolu Abant İzzet Baysal University
Prof.Dr.Mustafa PAKSOY, Dean of Islahiye Business Faculty, Gaziantep University
Prof.Dr.Mustafa TAŞLIYAN, Dean of Business Faculty, Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Prof.Dr.Nejat BASIM, Dean of Business Faculty, Başkent University
Prof.Dr.Ramazan ERDEM, Dean of Communization Faculty, Süleyman Demirel University
Prof.Dr.Şule AYDIN, Dean of Tourism Faculty, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
Prof.Dr.Uğur YOZGAT, Dean of Business Faculty, İstanbul Nişantaşı University
Prof.Dr.Yavuz DEMİREL, Dean of Business Faculty, Kastamonu University

Prof.Dr.Ayşen WOLFF, Giresun University
Prof.Dr.Azmi YALÇIN, Çukurova University
Prof.Dr.Berrin FİLİZÖZ, Sivas Cumhuriyet University
Prof.Dr.Bülent GÜLÇUBUK, Ankara University
Prof.Dr.Bülent KARA, Niğde Ömer Halisdemir University
Prof.Dr.Cemile ÇELİK, Mersin University
Prof.Dr.Cihan COBANOGLU, University of South Florida Sarasota-Manatee, USA
Prof.Dr.Çiğdem KIREL, Anadolu University
Prof.Dr.Deniz BÖRÜ, Marmara University
Prof.Dr.Duygu KIZILDAĞ, İzmir Demokrasi University
Prof.Dr.Emin CİVİ, University of New Brunswick, Canada
Prof.Dr.Enver AYDOĞAN, Ankara Hacı Bayram Veli University
Prof.Dr.Fevzi OKUMUS, University of Central Florida Orlando, USA
Prof.Dr.Figen AKÇA, Uludağ University
Prof.Dr.Göksel ATAMAN, Marmara University
Prof.Dr.Gülten GÜMÜŞTEKİN, Çanakkale Onsekiz Mart University
Prof.Dr.Halim KAZAN, İstanbul University
Prof.Dr.Hüseyin ARASLI, University of Stavanger, Norway
Prof.Dr.Orhan ÇOBAN, Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Prof.Dr.Orhan ELMACI, Kütahya Dumlupınar University
Prof.Dr.Osman KARATEPE, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr.Oya İNCİ BOLAT, Balıkesir University
Prof.Dr.Rahmi YÜCEL, Bolu Abant İzzet Baysal University

Prof.Dr.Recep YÜCEL, Kırıkkale University
Prof.Dr.Said KINGIR, Sakarya University
Prof.Dr.Salih OKUMUŞ, University of Prishtina, Kosovo
Prof.Dr.Sima NART, Sakarya University
Prof.Dr.Şevki ÖZGENER, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
Prof.Dr.Tahir AKGEMCİ, Selçuk University
Prof.Dr.Yılmaz GÖKŞEN, Dokuz Eylül University
Prof.Dr.Harun DEMİRKAYA, Kocaeli University
Prof.Dr.Ali AKDEMİR, İstanbul Arel University
Dr.Irma Shioshvili, Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti
Dr.Nunu Geldiashvili, Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti
Prof.Dr. Olim Murtazaev, Director of Samarkand branch of the Tashkent State University of Economics
Assoc.Prof.Dr. Khabib Kholikovich Razzokov, Samarkand State Architectural and Civil Engineering Institute

ORGANIZING COMMITTEE

Honorary Presidents of the Congress

Prof. Dr. **Himmet KARADAL**
Assoc.Prof.Dr. **Mehmet Naci EFE**
Prof.Dr. Mustafa ALİŞARLI, Rector, Bolu Abant İzzet Baysal University
Prof.Dr. Sedat MURAT, Rector, Çanakkale Onsekiz Mart University
Prof.Dr. Mustafa TÜMER, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr. Fadıl HOCA, Rector, International Vision University, **Macedonia**
Prof.Dr. Fethi Ahmet POLAT, Rector, Muş Alparslan University
Prof.Dr. Şenay YALÇIN, Rector, İstanbul Nişantaşı University
Prof.Dr. Murat FERMAN, Rector, İstanbul Beykent University
Prof.Dr. Necmettin ATSÜ, Rector, İstanbul Kent University
Prof.Dr. Ali Argun KARACABEY, Rector, İstanbul Arel University
Prof.Dr. Ünal AY, Rector, Çağ University
Dr. Akhmetov Berik Bakhytzhonovich, Rector, Yessenov University, **Kazakhstan**
Prof.Dr. Sudi APAK, Rector, İstanbul Esenyurt University
Prof. Dr. Nihat ALAYOĞLU, Istanbul Chamber of Commerce
Assoc.Prof.Dr. Murat YALÇINTAŞ, İstanbul Trade University
Assoc.Prof.Dr. İsmet TEMAJ, Rector, University of Prizren, **Kosovo**
Dr.Bilal SUCUBAŞI, Halk Bank General Manager, **Makedonia**
Dr.Evren DİNÇER, Mayor, Aksaray Municipality

CONGRESS CHAIRS (KONGRE BAŞKANLARI)

Prof.Dr. **Farhod AHROROV**, Vice Rector of Samarkand Branch of Tashkent University of Economics (**Uzbekistan**) **President**
Prof. Dr. **Ir. M. Aman Wirakartakusumah**, Rector of IPMI International Business School (**Indonesia**) **Co- President**
Prof.Dr. **Sergii KHOLOD**, Rector of Alfred Nobel University (**Ukraine**) **Co- President**
Dr. Amy DiMaio, Dean and Chief Academic Officer at Acacia University (**United States of America**) **Co- President**

Coordinators of the Congress

Wiwiek Mardawiyah DARYANTO, Mohammed ABUBAKAR, Murteza HASANOĞLU, Kerim KARADAL, İlhan ALYAY, Ir. Amelia Naim Indrajaya, Tamara ISHCENKO, Souvik DASGUPTA, Siham EL-KAFAFI, Hernán E. Gil FORLEO, Farhod AHROROV

Organizing Committee Members

Prof.Dr.Veclal GÜNDÜZ
Prof.Dr.Fahri ÖZSUNGUR
Assoc.Prof.Dr.Duygu HIDIROĞLU
Assoc.Prof.Dr.Mehmet KAPLAN
Assoc.Prof.Dr.Ali CAN
Assoc.Prof.Dr.Arıl CANSEL
Assoc.Prof.Dr.Aykut GÖKSEL
Assoc.Prof.Dr.Banu HÜLÜR
Assoc.Prof.Dr.Bora YILDIZ
Assoc.Prof.Dr.Dababrata CHOWDHURY
Assoc.Prof.Dr.Elira TURDUBAEV
Assoc.Prof.Dr.Elnur Hasan MİKAIL
Assoc.Prof.Dr.Sevgi SÜMERLİ SARIGÜL
Assoc.Prof.Dr.Emre Ş ASLAN
Assoc.Prof.Dr.Erdal ŞEN
Assoc.Prof.Dr.Esra DİNÇ ELMALI
Assoc.Prof.Dr.F. Özlen HİÇ
Assoc.Prof.Dr.Fikret ATEŞ
Assoc.Prof.Dr.Gamze Ebru ÇİFTÇİ
Assoc.Prof.Dr.Gülbeniz AKDUMAN
Assoc.Prof.Dr.Harun YILDIZ
Assoc.Prof.Dr.İbrahim ŞAHİN
Assoc.Prof.Dr.İbrahim YALÇIN
Assoc.Prof.Dr.M.Halit YILDIRIM
Assoc.Prof.Dr.Oğuz KUTLU
Assoc.Prof.Dr.Osman YILMAZ
Assoc.Prof.Dr.Özgür SARI
Assoc.Prof.Dr.Pınar GÖKTAŞ
Assoc.Prof.Dr.Rengim Sine NAZLI
Assoc.Prof.Dr.Savaş S. ATEŞ
Assoc.Prof.Dr.Selami ÖZSOY
Assoc.Prof.Dr.Selva STAUB
Assoc.Prof.Dr.Sema POLATÇI
Assoc.Prof.Dr.Veyssel ŞAHİN
Assoc.Prof.Dr.Volkan IŞIK
Assoc.Prof.Dr.Yaşar AYYILDIZ
Assoc.Prof.Dr.Yavuz AKÇI
Assoc.Prof.Dr.Yunus DEMİRLİ
Assoc.Prof.Dr.Yücel EROL

Assoc.Prof.Dr.Zafer ADIGÜZEL
Assoc.Prof.Dr.Zeliha TEKİN
Assoc.Prof. Dr.İnci ERDOĞAN TARAKÇI
Dr.Ayçin ÖNER
Dr.Bahar GÜRDİN
Dr.Belal SHNEIKAT
Dr.Bülent DEMİR
Dr.Çağrı HAMURCU
Dr.Esengül İPLİK
Dr.Derya ÇETİN
Dr.Tülin SEPETÇİ
Dr.Yahya Can DURA
Dr.Enes BAL
Dr.Fatih PEKTAŞ
Dr.Gözde MERT
Dr.Gülay TAMER
Dr.Gül GÜN
Dr.Gülşah SARI
Dr.Gülşen KIRPIK
Dr.Hatice BAYSAL
Dr.Hazar DÖRDÜNCÜ
Dr.Hüsamettin AKAR
Dr.İlkgül KAYA
Dr.Leyla İÇERLİ
Dr.Vesile ÖZÇİFÇİ
Dr.M. Kürşat TÜRKER
Dr.Mustafa CANBEK
Dr. Mustafa ÖZYÜCEL
Dr.Nasiye Çiğdem ULUÇ
Dr.Niyazi GÜMÜŞ
Dr.Orhan ALAV
Dr.Özgür ÇARK
Dr.Kazım KARTAL
Dr.Celal HATİPOĞLU
Dr.Özlem ATAN
Dr.Polat YÜCEKAYA
Dr.Serap TAŞKAYA
Dr.Yasemin GÜLBAHAR
Dr.Aktolkin ABUBAKİROVA
Dr.Yalçın GÜMÜŞSOY
Ayten AKCAN, Bahar AKBULAK
Doğu KAYIŞKAN, Fehmi SKENDER
Ferit USLU, Mehmet MECEK
Murat ER, Raikhan SUTBAYEVA
Tuğrul GÜNAY
Sabire Tuğçe KARADAL

COUNTRY COORDINATORS OF THE CONGRESS

Prof. Dr. Wiwiek Mardawiyah Daryanto, MM, CMA, Indonesia

Prof. Dr. Haşim AKÇA, Turkey

Prof. Dr. Hüseyin ARASLI, Norway

Prof. Dr. Iryna MİHUS Vice Rector, Ukraine

Prof. Dr. Şevki ÖZGENER, Türkiye

Prof. Dr. Tushar R. SANGOLE, India

Prof. Dr. Hernan Gil FORLEO, Arjantin

Prof. Dr. Mohammed Sanusi MAGAJI, Nigeria

Assoc.Prof.Dr. Azer DILANCHIEV, Georgia

Assoc.Prof.Dr. Mehmet ULUTAŞ, Kyrgyzstan

Dr. Macario G GAYETA, Philippines

Dr. Syeda FARHATH, Malaysia

Dr. Mohamed El MALKI, Morocco

Prof. Dr. Siham El KAFABI, New Zealand

Dr. Kenny NETSHIONGOLWE, South Africa

Dr. Abdul Saboor GILL, Pakistan

Dr. Rocky Dwyer, Canada

Dr. Ahmet RUBEL, England

Dr. Sonali MISHRA, India

Assoc. Prof. Dr. Murteza HASANOĞLU, Azerbaijan

Dr. Aral Gökçen NOYAN, Australia

Dr. Astha BHANOT, Saudi Arabia

Nurullayeva ZULHUMOR, Uzbekistan

Luigi Pio Leonardo CAVALIERE, Italy

Raikhan SUTBAYEVA, Kazakhstan

Aya YOUSSEF, Egypt

Ramziya Khaleel Ismael KHALEEL, Iraq

Abdul MAJID, Japan

Soniya Khan LİMA, Bangladesh

Kujtim HAMELI, Kosovo

Dil Bikram Angdembe, Nepal

Emmanuel Obed DADZIE, Romania

Dr. Analjyoti BASU, India

Prof. Dr. Zouhour EL – ABIAD, Lebanon

Mortaza Chaychi Semsari, Iran

Dr. Amina OMRANE, Tunisia

Dr. Tulsi Ram PANDEY, Nepal

Mr. Enoch Siankwilimba, Zambia

SCIENTIFIC & PEER REVIEW COMMITTEE

Prof.Dr.Abdullah SOYSAL, Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Prof.Dr.Adnan ÇELİK, Selçuk University
Prof.Dr.Adnan KALKAN, Mehmet Akif Ersoy University
Prof.Dr.Aıyızhan OMAROVA, Yessenov University, Kazakhstan
Prof.Dr.Akif TABAK, İzmir Katip Çelebi University
Prof.Dr.Ali ALAGÖZ, Selçuk University
Prof.Dr.Ali ÖZTÜREN, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr.Alyona BALTABAYEVA, Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
Prof.Dr.Aşkın KESER, Uludağ University
Prof.Dr.Atılhan NAKTİYOK, Atatürk University
Prof.Dr.Aykut BEDÜK, Selçuk University
Prof.Dr.Ayşen WOLFF, Giresun University
Prof.Dr.Azmi YALÇIN, Çukurova University
Prof.Dr.Bekir DENİZ, Ardahan University
Prof.Dr.Belkıs ÖZKARA, Afyon Kocatepe University
Prof.Dr.Berrin FİLİZÖZ, Sivas Cumhuriyet University
Prof.Dr.Bülent GÜLÇUBUK, Ankara University
Prof.Dr.Bülent KARA, Niğde Ömer Halisdemir University
Prof.Dr.Bünyamin AKDEMİR, İnönü University
Prof.Dr.Cem TANOVA, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr.Cemal ZEHİR, Yıldız Technical University
Prof.Dr.Cemile ÇELİK, Mersin University
Prof.Dr.Cenk SÖZEN, Başkent University
Prof.Dr.Cihan COBANOGU, University of South Florida Sarasota-Manatee, USA
Prof.Dr.Çiğdem KIREL, Anadolu University
Prof.Dr.Deniz BÖRÜ, Marmara University
Prof.Dr.Duygu KIZILDAĞ, İzmir Demokrasi University
Prof.Dr.Edip ÖRÜCÜ, Balıkesir University
Prof.Dr.Emin CİVİ, University of New Brunswick, Canada
Prof.Dr.Enver AYDOĞAN, Ankara Hacı Bayram Veli University
Prof.Dr.Erdoğan KAYGIN, Kafkas University
Prof.Dr.Ethem DUYGULU, Dokuz Eylül University
Prof.Dr.Fevzi OKUMUS, University of Central Florida Orlando, USA
Prof.Dr.Figen AKÇA, Uludağ University
Prof.Dr.Gazi UCKUN, Kocaeli University
Prof.Dr.Göksel ATAMAN, Marmara University
Prof.Dr.Gülten GÜMÜŞTEKİN, Çanakkale Onsekiz Mart University
Prof.Dr.Halim KAZAN, İstanbul University
Prof.Dr.Haluk TANRIVERDİ, İstanbul University
Prof.Dr.Harun DEMİRKAYA, Kocaeli University
Prof.Dr.Hasan OKTAY, Vice Rector, Vision University, Macedonia
Prof.Dr.Hüseyin ARASLI, University of Stavanger, Norway
Prof.Dr.Imran HAFEEZ, GC University, Pakistan
Prof.Dr.İsmail BAKAN, Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Prof.Dr.Janusz Slodczyk, Opole University, Poland
Prof.Dr.Kadir ARDIÇ, Sakarya University
Prof.Dr.Kazım Özkan ERTÜRK, Düzce University
Prof.Dr.Kemal BİRDİR, Mersin University
Prof.Dr.Kemal CAN, Çukurova University
Prof.Dr.Levent ALTINAY, Oxford Brookes University, UK
Prof.Dr.Ljiljana MARKOVIC, University of Belgrade, SERBIA
Prof.Dr.Luis V. Casaló Ariño, Universidad de Zaragoza, Spain
Prof.Dr.Mahmut PAKSOY, İstanbul Kültür University

Prof.Dr.Mehmet BARCA, Ankara Social Sciences University
Prof.Dr.Mehmet ERYILMAZ, Uludağ University
Prof.Dr.Mehmet MARANGOZ, Muğla Sıtkı Koçman University
Prof.Dr.Melih SALMAN, Aksaray University
Prof.Dr.Mijalce GJORGIEVSKI, University of Tourism in Skopje
Prof.Dr.Mustafa BÜTE, İstanbul University
Prof.Dr.Mustafa Fedai ÇAVUŞ, Osmaniye Korkut Ata University
Prof.Dr.Mustafa İLKAN, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr.Mustafa SAĞSAN, Near East University TRNC
Prof.Dr.Natalia LATYGINA, Kyiv National University, Ukraine
Prof.Dr.Noufissa El Moujaddidi, Mohamed V University - Rabat. Morocco
Prof.Dr.Orhan ÇOBAN, Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Prof.Dr.Orhan ELMACI, Kütahya Dumlupınar University
Prof.Dr.Osman KARATEPE, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr.Oya İNCİ BOLAT, Balıkesir University
Prof.Dr.Patrizia ZAGNOLI, Università degli Studi Firenze Italy
Prof.Dr.Rahmi YÜCEL, Bolu Abant İzzet Baysal University
Prof.Dr.Rajendra PATIL, University of Mumbai, India
Prof.Dr.Recep YÜCEL, Kırıkkale University
Prof.Dr.Rıfat IRAZ, Selçuk University
Prof.Dr.Said KINGIR, Sakarya University
Prof.Dr.Salaheddin ABOSEDRA, Emirates American University
Prof.Dr.Salih OKUMUŞ, University of Prishtina, Kosovo
Prof.Dr.Salih Turan KATIRCIOĞLU, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr.Sami FETHİ, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr.Savo ASHTALKOSKI, FON University, Republic of Macedonia
Prof.Dr.Selyutin Vlademir DMITRIYEVICH, Oryol State University
Prof.Dr.Sima NART, Sakarya University
Prof.Dr.Slagjana STOJANOVSKA, Integrated Business Faculty, Macedonia
Prof.Dr.Şevki ÖZGENER, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
Prof.Dr.Tahir AKGEMCİ, Selçuk University
Prof.Dr.Tarek Abdellatif, University of Supetech, Tunis
Prof.Dr.Tofiq ABDÜLHASANLİ, Azərbaycan Devlet İktisat Üniversitesi
Prof.Dr.Yılmaz GÖKŞEN, Dokuz Eylül University
Prof.Dr.Zarylbek KUDABAEV, American University of Central Asia Kırgızistan
Prof.Dr.Zoran FİLİPOVSKİ, Vice Rector, Vision University, Macedonia
Assoc.Prof.Dr. Gülşen AKMAN, Kocaeli University, Turkey
Assoc.Prof.Dr. Anas Aloudat, American University in the Emirates, UAE
Assoc.Prof.Dr. Ayben KOY, İstanbul Ticaret University
Assoc.Prof.Dr. Aybeyan SELİM, Dean of Vision University, Macedonia
Assoc.Prof.Dr. Ayşe GÜNSEL, Kocaeli University
Assoc.Prof.Dr. Battal YILMAZ, Ahi Evran University
Assoc.Prof.Dr. Bengü HIRLAK, Kilis 7 Aralık University
Assoc.Prof.Dr. Biljana CHAVKOSKA, International Balkan University, Macedonia
Assoc.Prof.Dr. Bora YILDIZ, İstanbul University
Assoc.Prof.Dr. Cafer TOPALOĞLU, Muğla Sıtkı Koçman University
Assoc.Prof.Dr. Carlos Orús Sanclemente, Universidad de Zaragoza, Spain
Assoc.Prof.Dr. Dababrata CHOWDHURY, University of Suffolk, United Kingdom
Assoc.Prof.Dr. Daniel Belanche Gracia, Universidad de Zaragoza, Spain
Assoc.Prof.Dr. Didem RODOPLU ŞAHİN, Kocaeli University
Assoc.Prof.Dr. Ebru GÜNEREN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
Assoc.Prof.Dr. Efe EFEOĞLU, Adana Bilim Teknoloji University
Assoc.Prof.Dr. Elira TURDUBAEVA, American University of Central Asia, Kyrgyzstan
Assoc.Prof.Dr. Emin SÜEL, Niğde Ömer Halis Demir University
Assoc.Prof.Dr. Emina KARI, Dean of Vision University, Macedonia

Assoc.Prof.Dr. Erdoğan EKİZ, Dean, Mohammed VI Polytechnic University, Morocco
Assoc.Prof.Dr. Erkan Turan DEMİREL, Fırat University
Assoc.Prof.Dr. Etem YEŞİLYURT, Akdeniz University
Assoc.Prof.Dr. Gamze Ebru ÇİFTÇİ, Hitit University
Assoc.Prof.Dr. Gökhan ARASTAMAN, Hacettepe University
Assoc.Prof.Dr. H.Ebru Erdost Çolak, Ankara University
Assoc.Prof.Dr. Hakan TUTGUT, Başkent University
Assoc.Prof.Dr. Halime GÖKTAŞ KULUALP, Karabük University
Assoc.Prof.Dr. Hayrettin ZENGİN, Sakarya University
Assoc.Prof.Dr. Hüseyin KOÇAK, Afyon Kocatepe University
Assoc.Prof.Dr. İbrahim DURAK, Pamukkale University
Assoc.Prof.Dr. İbrahim EKŞİ, Gaziantep University
Assoc.Prof.Dr. İbrahim ŞAHİN, Yalova University
Assoc.Prof.Dr. İbrahim YALÇIN, Niğde Ömer Halis Demir University
Assoc.Prof.Dr. İlhan DALCI, Eastern Mediterranean University TRNC
Assoc.Prof.Dr. İrge ŞENER, Çankaya University
Assoc.Prof.Dr. İsmail GÖKDENİZ, Kırıkkale University
Assoc.Prof.Dr. Kalina SOTİROSKA, Dean of Vision University, Macedonia
Assoc.Prof.Dr. Korhan KARCIOĞLU, Nevşehir Hacı Bektaş University
Assoc.Prof.Dr. Leyla BAHAR, Mersin University
Assoc.Prof.Dr. Lütüf ARSLAN, İstanbul Medeniyet University
Assoc.Prof.Dr. Madalina-Teodora ANDREI, Spiru Haret University, Romania
Assoc.Prof.Dr. Mahir Hamidov AMEA Z. Bünyadov Serqşunaslıq İnstitut, Azərbaycan
Assoc.Prof.Dr. Mehmet ALTINÖZ, Hacettepe University
Assoc.Prof.Dr. Mehmet Halit YILDIRIM, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. Mehriban IMANOVA, Baku State University
Assoc.Prof.Dr. Mehriban IMANOVA, Baku State University, Azerbaijan
Assoc.Prof.Dr. Melih MADANOĞLU, Florida Atlantic University US
Assoc.Prof.Dr. Minura Lucia NACHESCU, West University of Timiosara Romania
Assoc.Prof.Dr. Murat YALÇINTAŞ, İstanbul Ticaret University
Assoc.Prof.Dr. Murteza HASANOĞLU, Azerbaijan State Administration Academy, Azerbaijan
Assoc.Prof.Dr. Murteza HASANOĞLU, Azerbaijan State Administration Academy
Assoc.Prof.Dr. Nihat GÜLTEKİN, Harran University
Assoc.Prof.Dr. Nilsun SARIYER, Muğla Sıtkı Koçman University
Assoc.Prof.Dr. Oğuz KUTLU, Çukurova University
Assoc.Prof.Dr. Ömer Okan FETTAHLIOĞLU, Sütçü İmam University
Assoc.Prof.Dr. Phouphet KYOPHILAVONG, National University of Laos
Assoc.Prof.Dr. Savaş S. ATEŞ, Eskişehir Technical University
Assoc.Prof.Dr. Seher UCKUN, Kocaeli University
Assoc.Prof.Dr. Selçuk PEKER, Necmettin Erbakan University
Assoc.Prof.Dr. Sema POLATÇI, Gaziosmanpaşa University
Assoc.Prof.Dr. Semih SORAN, Özyeğin University
Assoc.Prof.Dr. Serkan DİRLİK, Muğla Sıtkı Koçman University
Assoc.Prof.Dr. Mehmet KAPLAN, Isparta Applied Sciences University
Assoc.Prof.Dr. Sevtap SARIOĞLU UĞUR, Uşak University
Assoc.Prof.Dr. Slavcho CHUNGURSKI, FON University - Skopje, Macedonia
Assoc.Prof.Dr. Suat BEGEÇ, Türk Hava Kurumu University
Assoc.Prof.Dr. Suna MUĞAN ERTUĞRAL, İstanbul University
Assoc.Prof.Dr. Țarcă Naiana NICOLETA, University of Oradea, Romania
Assoc.Prof.Dr. Vasilis Leontitsis Brighton University, UK İngiltere
Assoc.Prof.Dr. Vătuia TEODORA, Universitatea Titu Maiorescu, Romania
Assoc.Prof.Dr. Yaşar AYYILDIZ, Abant İzzet Baysal University
Assoc.Prof.Dr. Yunus DEMİRLİ, Abant İzzet Baysal University
Assoc.Prof.Dr. Doriană DERVISHI, University of Tirana, Albania
Assoc.Prof.Dr. Savaş S. ATEŞ, Eskişehir Technical University

Assoc.Prof.Dr. Zeliha TEKİN, Muş Alparslan University
Asst.Prof.Dr. Ahmad ALBATTAT, Ammon Applied University, Kazakhstan
Asst.Prof.Dr. Aktolkin ABUBAKIROVA, Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
Asst.Prof.Dr. Ali BAVİK, University of Otago, New Zealand
Asst.Prof.Dr. Ali Kerim ÖNER, Ankara Hacı Bayram Veli University
Asst.Prof.Dr. Amjad AMIN, University of Peshawar, Pakistan
Asst.Prof.Dr. Aviral Kumar TIWARI, IBS/IFHE Hyderabad, India
Asst.Prof.Dr. Aynur GAZANFERKIZI, Bakü Euroasian University, Azerbaijan
Asst.Prof.Dr. Bakıt TURDUMAMBETOV, Kyrgyz-Turkish Manas University
Asst.Prof.Dr. Belal SHNEIKAT, University of Kyrenia TRNC
Asst.Prof.Dr. Dinmukhamed KELESBAYEV, Ahmet Yesevi University, Kazakistan
Asst.Prof.Dr. Ertuğrul KARAKAYA, Kırıkkale University
Asst.Prof.Dr. Esra Gökçen KAYGISIZ, Giresun University
Asst.Prof.Dr. Gülbahar KARABULUT, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Güzin KIYIK KICIR, Anadolu University
Asst.Prof.Dr. Hamzah ELREHAIL, American University in the Emirates UAE
Asst.Prof.Dr. Hatice AĞÇA, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Ibrahim HARAZNEH, Middle East University, Jordan
Asst.Prof.Dr. Jana İLİEVA, University of Tourism and Management in Skopje
Asst.Prof.Dr. Kubilay GOK, Winuna University, US
Asst.Prof.Dr. Leyla İÇERLİ, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Ljubisa STEFANOSKI, International Balkan University, Macedonia
Asst.Prof.Dr. Mahlagha DARVISHMOTEVALLI, Near East University TRNC
Asst.Prof.Dr. Menekşe ŞAHİN KARADAL, Bolu Abant İzzet Baysal University
Asst.Prof.Dr. Mohamed SHAMOUT, American University in the Emirates UAE
Asst.Prof.Dr. Mohammad Fahmi AL-ZYUOD, Al -Ahliyya Amman University, Jordan
Asst.Prof.Dr. Murad Abdurrahman BEIN, Cyprus International University TRNC
Asst.Prof.Dr. Mutlu YORULDU, Balıkesir University
Asst.Prof.Dr. Nazarbayev KARİMOV, Khazar University/Bku-Azerbaijan
Asst.Prof.Dr. Nuran ÖZE, Near East University TRNC
Asst.Prof.Dr. Olusegun A. OLUGBADE, European University of Lefke TRNC
Asst.Prof.Dr. Özlem ATAN, Haliç University
Asst.Prof.Dr. Raad Meshall AL-TALL, Jadara University, Jordan
Asst.Prof.Dr. Raouf JAZIRI, University of Jeddah, Kingdom of Saudi Arabia
Asst.Prof.Dr. Seyil NAJIMUDINOVA, Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan
Asst.Prof.Dr. Sila MUTLU, Sakarya University
Asst.Prof.Dr. Suhail Mohammad GHOUSE, Dhofar University, Oman
Asst.Prof.Dr. Tolga GÖK, Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan
Asst.Prof.Dr. Umar HAYAT, Quaid-i Azam University, Pakistan
Asst.Prof.Dr. Ülkü TOSUN, Cyprus Social Sciences University TRNC
Asst.Prof.Dr. Vasıf ABİYEYEV, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Vesna Stanković Pejnović, Institute of Political Studies, Belgrade, Serbia
Asst.Prof.Dr. Ercan KÜÇÜKEŞMEN, Isparta Applied Sciences University
Asst.Prof.Dr. Hamed MAHADEEN, Applied Science University, Jordan
Asst.Prof. Esra Sipahi Döngül, Aksaray University
Dr. Abolfazi NAJI, Shhre Rey Azad University, Iran
Dr. Cihat KARTAL, Kırıkkale University
Dr. Denisa MAMİLLO, European University of Tirana
Dr. Dinuca Elena CLAUDIA, Titu Maiorescu University Bucharest, Romania
Dr. Elena RADICCHI, Universita Degli Studi Firenze, Italy
Dr. Grzegorz ZAJAC, Jagiellonian University, Polonya
Dr. Ilir REXHEPI, AAB Collage, Prishtina Kosovo
Dr. Jantore JETIBAYEV, Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
Dr. Jason LAM, Multimedia University, Malaysia
Dr. Maher Ahmad ALATAILAT, Girne American University, Cyprus

Dr. Matanat AMRAHOVA, Azərbaycan Devlet İktisat Üniversitesi UNEC
Dr. Sabit BAYMAGANBETOV, Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
Dr. Sakher ALNAJDAMI, Amman Arab University, Jordan
Dr. Sia Bik KAI, Universiti Tunku Abdul Rahman, Malaysia
Dr. Steven Chong Shyue CHUAN, Universiti Tunku Abdul Rahman, Malaysia
Dr. Tee Lain TZE, Universiti Kebangsaan, Malaysia
Dr. Ulanbek ALIMOV, Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan

Papers Received Best Paper Awards

From Türkiye

Leonardo Da Vinci As a Case of Multiple Intelligences Theory - **Prof. Dr. Emet Gürel, Arş. Gör. Dr. Azra K. Nazlı**

Outside Türkiye

Linking Flexible Working Arrangement and Employee Performance in Post-pandemic Era: Mediating Role of Motivation - **Claudya HUTABARAT, Dr. Ir. Amelia Naim INDRAJAYA**

Keynote Speeches

Prof. Dr. **Siham EL-KAFAFÍ**, Director of Arrows Research Consultancy, **New Zealand**

Prof. Dr. **Hernán E. Gil FORLEO**, University of Buenos Aires, **Argentina**

Carles Agustí I Hernández, International Governance Consultant & SDG Manager, (**Barcelona**)
Spain

Prof.Dr. Luís Miguel Cardoso, Polytechnic Institute of Portalegre, **Portugal**

Assoc. Prof. Dr. **Mehmet Naci EFE**, Head of International University of Goražde, **Bosnia & Herzegovina**

Dr. **Maurey Bond**, Vice President at Acacia University (**United States of America**)

Dr. Ir. **Firdaus Basbeth**, Sekolah Tinggi Manajemen PPM, **Indonesia**

Moderator of the Session: Assoc. Prof. Dr. **Analjyoti BASU**, Karnavati University – **India**

Guest Speeches

Assoc.Prof. **Murteza HASANOĞLU**, Azerbaijan State Administration Academy, **Azerbaijan**

Asst. Prof. Dr. Sachin GUPTA, Mohanlal Sukhadia University, **India**

Dr. **Bahrullah Safi**, Vice President International Acacia University, **Arizona, USA**

Moderator of the Session: Assoc. Prof. Dr. **Analjyoti BASU**, Karnavati University – **India**

CONTENTS

Subject	Page
Presentation	I
Sunuş	II
Thanks to	III
Congress Participants' Institutions	IV
Advisory Board	VIII
Organising Committee	IX
Congress Chairs	IX
Organizing Committee Members	X
Country Coordinators of the Congress	XII
Scientific and Peer Review Committee	XIII
Papers Received Best Paper Awards	XVII
Keynote Speeches & Guest Speeches	XVIII

Name of Paper and Author(s)	Page
Community Rehabilitation-Based and Inclusive Approaches in Climate Smart Agricultural Technology Promotion for Internally Displaced People in East Hararghe Zone, Ethiopia- Ibsa Aliyi Usmane, Abdulaziz Teha Umere	1
Challenges of Education in San Luis 2032. Schools, Teachers and New Technologies- Lecturer Sergio Quiroga	11
İlişkisel Sosyal Sermayenin Örgütsel Yansıması- Dr. Yasemin GÜLBAHAR	20
Kurumsal İletişimde Hard ve Soft Beceriler: İş İlanları Üzerine Bir Araştırma- Dr. Emine ŞARDAĞI	29
The Role of Artificial Intelligence Technologies in The Development of The Digital Economy- Ubaydullayev Ulug'bek Shukrillayevich, Yuldosheva Zulfizar Saifullo qizi	44
Record and Documentation Management of Construction Projects in Ethiopia- Bewuketu Bitew Ayalew (MSc), Mequanint Birhan Alem (MSC, MBA)	50
Cause and Types of Claim in Public Building Projects in Ethiopia- Bewuketu Bitew Ayalew (MSc), Mequanint Birhan Alem (MSC, MBA)	60
Cultivating Inclusive Learning Environments: The Power of Cultural Diversity- Prof. Dr. Siham EL-KAFAFI	74
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Ceza Muhakemesi Hukukuna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi- Dr. Öğr. Üyesi Ali PEHLİVAN	91
2019 Türkçe Dersi Öğretim Programının İlköğretim 1.-4. Sınıf Düzeyinde Ana Dilde İletişim Yetkinliği Bakımından İncelenmesi- Ayhan DÖNMEZ	100
Türkçe Dersi Öğretim Programında İlköğretim 4. Sınıfa Ait Kazanımların Revize Edilmiş Bloom Taksonomisine Yönelik İncelenmesi- Ayhan DÖNMEZ	104
Designing National Virtual University in the Metaverse Environment in Uzbekistan- Ulugbek Giyosov, Fakhriddin Nuraliev	111

Yeşil Yönetim Yaklaşımı Çerçevesinde Atık Suların Azaltılması ve Arıtılmasına Yönelik İşletme Uygulamaları: Boyama Sanayii Örneği- Asst. Prof. Dr. Mehmet YILDIRIM	120
The African Continental Free Trade Area (ZLECAF), an Opportunity for Cameroonian Infant Industries Following the COVID-19 Crisis- Dr ONGUENE ATEBA Julien Grégoire	128
The Role of Net Migration, Renewable Energy and Financial Development in Environmental Sustainability: Evidence from the ARDL Bounds Test Approach in the Case of Turkey - Prof. Dr. Betül ALTAY TOPCU, Assoc. Prof. Dr. Sevgi SÜMERLİ SARIGÜL	142
Regional Features of Sustainable Development in The Context of Global Climate Change- PhD Candidate Mirtalib Gubadov	151
Azerbaycan Kamu Yönetiminde Etik Anlayışı ve Uygulamaları- Assoc. Prof. Dr. Murteza HASANOĞLU	155
A Quantitative Study on Passengers' Intention to Use Radio Frequency Identification (RFID) Baggage Cards in Aviation- Asst. Prof. Dr. Mahmut BAKIR	165
What is Type of Blockchain? And How to Relevant in Private Sector?- Iskandar, Muda, Gioia Amone, Normah Omar, Noor Marini Haji Abdullah, Cristine Youvira, Cherry, Malinda Sari Sembiring, Windi Astuti	174
“M.K.Atatürk ve Azerbaycanın Siyasi Liderleri- M.E. Resulzade, N.Nerimanov”- Assoc. Prof. Dr. Rana BAYRAMOVA	179
Climate Change, Migration, Violence: Sahel- Emrah Cengiz	188
Leonardo Da Vinci Örneğinde Çoklu Zekâ Teorisi- Prof. Dr. Emet Gürel, Arş. Gör. Dr. Azra K. Nazlı	198
Rejeneratif (Yenileyici) Turizme Yönelik Paydaş Bakış Açılıarı- Dr. Öğretim Üyesi Nur ÇELİK İLAL, Doç. Dr. Işıl ARIKAN SALTİK	208
A Study on the Opportunities and Challenges of Digitalization in India- Dr. K.Srivani	217
Tüketicilerin Demografik Özelliklerin Yeşil Ürüne Yönelmelerine Etkisi- Assoc. Prof. Dr. Gülşen Akman, Caner Çil, Asst. Prof. Dr. Mehlika Kocabaş Akay	223
Psikolojik Şiddet Algısının İşgören Performansı Üzerine Etkisi: Turizm Çalışanları Örneği- Dr. Öğr. Üyesi Menekşe ÖZTOPRAK, Dr. Öğr. Üyesi Şükran ÖKTEM	230
The Right to Legislative Initiative of Members of The Parliament of Poland: Legislative Consolidation and Implementation Practice- Assoc. Prof. Dr. Ashish JORASIA, Assoc. Prof. Dr. Aksana CHMYHA	244
İnsana Değer: Türkiye’de Yetenek Kazanımına Yönelik Uygulamalar- Prof. Dr. Ayşen TEMEL EGİNLİ, Uzm. Psikolog Rıza DEMİR	249
Lojistik Köyler ve Türkiye’deki Uygulamaları; Diyarbakır Analizi- Assoc. Prof. Dr. Sadık SERÇEK, Fatma KARADUMAN	263
The Influence of Government Incentives, Product Quality, and Product Availability to Consumer Attitude Toward Purchase Decision of Battery Electric Vehicle : A Conceptual Paper- Sonhaji, Assoc Prof. Dr. Leonnard Ong	273
İnsan Kaynakları Analitiği Uygulamalarının Fayda ve Zorlukları- Assoc. Prof. Dr. Özgür ÇARK	281

İnsan Kaynakları Analitiğinin Dünü, Bugünü ve Yarını- Assoc. Prof. Dr. Özgür ÇARK	296
Hedonic Motivation And Information Quality Towards The Intention to Use Online Food Delivery Service- Joshua NURDJALIM, Dr. Ir. Amelia Naim INDRAJAYA	308
Literature Unplugged: Exploring Classic Texts through Digital Humanities- Dr. Liyamol Biju	321
Workplace Culture and Organizational Change: Understanding the Role of Organizational Culture in Organizational Change Processes, Including Mergers, Acquisitions, and Digital Transformation, and Its Impact on Employee Attitudes and Behavior. A review article.- Mr. Ibtahaj Ali	331
The Relationship Between Tourists' Motivations for Consuming Street Food, Satisfaction and Behavioral Intention- Assoc. Prof. Dr. Erdinç BALLI	336
Asrın Felaketinde Eczacıların İlaç ve Tıbbi Malzeme Lojistiği Süreçlerinde Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Kahramanmaraş İli Örneği- Assoc. Prof. Dr. İnci Fatma KURTULGAN, Assoc. Prof. Dr. Zümrüt Hatice ŞEKKELİ	344
Attitude, Subjective Norms, and Perceived Behavior Control Toward Intention of Whole Wheat Bread Consumption- Popy PANCAWARDANI, Yulita F. SUSANTI, Dedi FARDIAZ	356
Türk Demiryolu Taşımacılığı Sektöründe Değişim Rüzgarları ve Reorganizasyon: Tehdit mi Yoksa Bir Fırsat mı?- Assoc. Prof. Dr. Orkun DEMİRBAĞ, Dr. Kübra ŞİMŞEK DEMİRBAĞ, Dr. Umut DENİZLİ	372
Sporcu Markasının Oluşumunda Marka Kişiliği Kullanımının Rolü ve Örnek Uygulamalar- Assoc. Prof. Dr. Selda ENE	380
The Overall Performance Analysis of Traditional Banks Before and After the Entry of Internet-only Banks In South Korea- Jihye Park, Dr. Ir. Amelia Naim, MBA	394
The Moderating Role of Perceived Security Toward The Relationship Between the Intention to Use And The Actual Usage of Quick Respond Indonesia Standard (QRIS) Among Sellers at Traditional Market: Implementation at Pasar Minggu, Pasar Tebet Barat And Pasar Tebet Timur- Lia HADIATI, Yulita Fairina SUSANTI	402
Tek Dünya ve İpek Yolu- Dr. Mukadder GÜNERİ	412
İlkokulda Çocuk, Oyun ve Oyuncak Müzelerinin Eğitimsel Kullanımı- Dr. Vahit Ağa YILDIZ	423
Analysis of Recovery Telecommunication Operator, XL Axiata After Covid Pandemic- Mario Hermawan, Dr. IR. Amelia Naim Indrajaya MBA	431
Yeşil Adaptif Yeteneğinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Model Önerisi: Yeşil Bilinçli Farkındalık ve Yeşil Entelektüel Sermaye- Asst. Prof. Dr. Burcu ÖZGÜL	441
Sensory Analysis of Red Wines- Asst. Prof. Dr. Mustafa KESICI	449
Yapay Zekâ İle Finansal Hata Tespiti: ChatGPT'nin Denetim Yetenekleri- Asst. Prof. Dr. Salahattin ALTUNDAĞ, Assoc. Prof. Dr. Kadir GÖKOĞLAN	461
Muhîti'nin Fahriye Beyitleri- Dr. Gülay ŞAHİN	479
Current Trends and Future Prospects of Artificial Intelligence's Effect on The Financial Sector- Research Scholar Rizwan AHMED, Asst. Prof. Dr. Muhammad Tahir KHAN, Asst. Prof. Dr. Arif ULLAH, Research Scholar Maryam GHAFAR	486

The Impact of Shifting Consumer Behavior Pattern Gen XYZ of Biscuit Products in Indonesia Post COVID 19 Pandemic- Ms. Reni ROSMALAWATI, Dr. Ir. Amelia Naim INDRAJAYA, MBA.	500
The Effects of Market Disruptive Actions on Stock Returns - Asst. Prof. Dr. Kartal SOMUNCU	511
The Effects of Brand Ambassador's Persona on Understanding Brand Image and Purchase Decisions in Instagram Ads- Ms. Adinda CRESHEILLA, Dr. Ir. Amelia Naim INDRAJAYA, MBA.	520
Endüstrüel 4.0 ve Djiital Küresel Komünizm- Teacher Matanat Aliyeva Aziz	527
Spirit at Work and Anti-Corruption- Dr. Ir. Amelia Naim INDRAJAYA, Ayom Bening Imartya SRIHENDRA, Dr. Firdaus BASBETH	540
Havacılık Sektöründeki Ekolojik Yaklaşımların Finansal ve Operasyonel Sürdürülebilirliğe Etkisi- Efsun AKSEN, Assoc. Prof. Dr. Murat SAĞBAŞ, Research Assistant Fahri Alp ERDOĞAN	562
Tıbbi Sekreterlerin İşyerinde Dışlanma Algıları Üzerine Nitel Bir Araştırma- Asst. Prof. Dr. Neşe SALİK ATA	579
Yeni Ekonomik İlişkiler Koşullarında Risk Yönetimine Bilimsel Yaklaşımlar- Dr. Parviz RUSTƏMOV HACI OĞLU	585
The Oldest Trade or the Oldest Exploitation: A Case Study of The Origination of Prostitution in India, Special Case Study Area Bengal- Mr. Soumyaroop Mukherjee, Ms. Mohor Chatterjee	594
Analyzing How Factors Differently Affect Stock Return in Commercial Prime Banks in South Korea Before And During Covid-19?- Sunhyeon Ryu, Dr. Ir. Amelia Naim, MBA.	601
Public Perception and Climate Finance for Adaptation- Asst. Prof. Dr. Muhammad Tahir Khan, Research Scholar Maryam Ghaffar, Asst. Prof. Dr. Arif Ullah, Research Scholar Rizwan Ahmed	609
Banka Çalışanlarının Örgütsel Destek Algılarının İç Girişimcilikleri Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Araştırma: Batman İli Örneği- Zülfan Sena ŞAHİN, Prof. Dr. Aykut BEDÜK	624
The Mediating Role of Customer Trust in The Relationship Between Customer Behavior and Customer Willingness to Deposit Money at Rural Banks in Jakarta- Anthony Gah PRABANGKARA, Yulita Fairina SUSANTI	636
Green Gold: Unleashing the Potential of Bangladesh's Bamboo for a Sustainable Future- PhD Researcher Sarder Ali Haider	644
Investigation of The Awareness of Accounting Professionals about Inflation Accounting - Dr.Öğr. Üyesi. Ahmet KAYA, Dr.Öğr.Görv. Nazan Güngör KARYAĞDI	654
Endüstri 4.0'dan Endüstri 5'a Geçiş Sürecinin Muhasebe Faaliyetlerine Etkileri- Dr.Öğr.Üyesi Serkan YÜCEL	665
Sales Manager's Type of Leadership and Its Effect on Innovativeness and Firm Performance: As Seen in The Evidence of Large Food & Beverages Fast Moving Consumer Goods (FMCG) Companies in Indonesia- Jonathan Achmad HUTABARAT, Dr. Ir. Amelia Naim INDRAJAYA	676
Məktəbəqədər Yaşlı Uşaqların Ekoloji Tərbiyəsi ilə Bağlı Müxtəlif Texnologiyalardan İstifadə Üzrə İşin Sistemi- Cəmilə Vaqif qızı Kərimova	690

Examining the Financial Performance of State-Owned Banks Using the DuPont Financial Analysis Method-Lec. Dr. Pınar AVCI, Lec. Esra YAŞAR, Assoc. Prof. Dr. Sevgi SÜMERLİ SARIGÜL	701
The Moderating Role of Performance Management System on Transformational Leadership, Employee Engagement, and Organizational Performance, Evidence in XYZ- Deddy Mahyarto Kresnoputro, MBA, Dr. Rima Agristina,SH.,SE.,MM, Sidrotun Naim, S.Si., M.Mart.St., MS., M.Sc., M.P.A., Ph.D	710
Sosyal Koruma Bakış Açısıyla İnsan Kaynakları Yönetimi- Prof. Dr. Muhsin HALİS	724
Carbon Emission and Financial Performance: A Study of the Major Cement Companies in India- Mr. Satesh MORE, Ir. Yulita Fairina SUSANTI	737
Navigating the Contending Research Paradigms: From Empiricism, Lived Experiences, Identity Politics, to Social Liberation - Dr Rey TY	754
Otel İşletmelerinde Maliyet Muhasebe Sistemlerinin Analizi ve Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma- Assoc. Prof. Dr. Sadık SERÇEK, Nadihan DOĞAN	770
ÇKKV Kullanarak BT Proje Yöneticisi Seçiminin Optimize Edilmesi: IFWA ve F-MAIRCA- Dr. Sercan EDİNSEL	778
The Importance of English Proficiency in the Competitive Era for High Schools- Muhammad Fikri Yudha. PRATAMA, Liza Agustina Maureen. NELLOH	791
System Dynamics Model for Advanced Fishermen Village: A case in Samber Binyeri Biak Island Indonesia- Dr. Firdaus BASBETH, Dr. Ir. Amelia Naim INDRAJAYA	801
Influence of Work -Family Conflict and Work –Family Enrichment on Affective Organizational Commitment Among Nurses in Lautech Teaching Hospital, Osogbo, Osun State, Nigeria- Solomon Ojo Ph.D, Tandu Blessing	811
Navigating the Future: Innovations in ESG Practices Across Global Industries with a Focus on Carbon Emissions and Net Zero Goals - Amrit Raj Sastry, Dr.Debiprasad Das, Dr Mahammed Osim Aquatar	832
Elevating Human Resources: Exploring AI/ML-Infused Futuristic Trends in Employee Engagement - Amrit Raj Sastry, Dr.Debiprasad Das, Dr Mahammed Osim Aquatar	833
Sürdürülebilir Yeşil Liderlik- İbrahim ALTUNKAYNAK, Prof. Dr. Muhsin HALİS	834
The Vital Role of Business Intelligence and Data Analysis in Promoting Smart Cities- Dr. Musab Talha AKPINAR	841
Analysis of Using Second Account Instagram As Self-Disclosure in The Mental Health Perspective (Young Adult Users) - Maria Dessideria, Retno Dyah Kusumastuti	849
Gaddi Tribe of Himachal Pradesh: A Sociological Context of Pastoralist - Research Scholar. Kritika Sharma, Assistant Professor. Dr. Harry	860
Congress Program	867
Editors' Biographies	888

5th International CEO Communication, Economics, Organization & Social Sciences Congress

Yeşil Adaptif Yeteneğinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Model Önerisi: Yeşil Bilinçli Farkındalık ve Yeşil Entelektüel Sermaye

Asst. Prof. Dr. Burcu ÖZGÜL

Istanbul Topkapı University
burcuozgul@topkapi.edu.tr
Orcid: 0000-0001-8525-041X

ÖZET

Bu çalışmada yeşil yönetim yazınında yeşil ürün geliştirme performansının önemli bir öncülü olarak gösterilen yeşil adaptif yeteneğinin öncüllerini keşfetmek için alan yazın taraması yapılmış ve bu doğrultuda kavramsal bir araştırma modeli önerilmiştir. Alan yazındaki kısıtlı sayıda çalışmada, yeşil adaptif yeteneğin öncülü olarak kurumsal çevresel bağlılık, yeşil insan sermayesi, kurumsal sosyal sorumluluk ve yeşil örgütsel kimlik gösterilmektedir. Bu çalışmada, üst kademeler teorisi merceğinden hareketle, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı ile çevresel sürdürülebilirlik stratejilerine yön verileceği savunularak, yeşil adaptif yeteneğin geliştirebileceği ön görülmektedir. Öte yandan, doğal kaynak temelli teoriye göre benzersiz bir yetenek olarak nitelendirilen yeşil entelektüel sermaye yeşil adaptif yeteneğinin gelişimini destekleyebilir. Dolayısıyla bu çalışmada, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı ile işletmenin yeşil adaptif yeteneği arasındaki ilişkide yeşil entelektüel sermayenin aracılık rolü üstleneceği savunularak, kavramsal bir araştırma modeli önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Adaptif Yetenek, Yeşil Bilinçli Farkındalık, Yeşil Entelektüel Sermaye

A Model Proposal for Developing Green Adaptive Ability: Green Mindfulness and Green Intellectual Capital

ABSTRACT

In this study, a literature review was conducted to discover the antecedents of green adaptive ability, which is shown as an important antecedent of green product development performance in the green management literature, and a conceptual research model was proposed accordingly. In the limited number of studies in the literature, corporate environmental commitment, green human capital, corporate social responsibility, and green organizational identity are shown as precursors of green adaptive ability. In this study, based on the lens of upper echelons theory, it is predicted that green adaptive ability can be developed by arguing that environmental sustainability strategies will be guided by the green mindfulness of the top management. On the other hand, green intellectual capital, which is characterized as a unique ability according to natural resource-based theory, can support the development of green adaptive ability. Therefore, in this study, a conceptual research model is proposed by arguing that green intellectual capital will play a mediating role in the relationship between the green mindfulness of the top management and the green adaptive ability of the enterprise.

Keywords: Green Adaptive Ability, Green Mindfulness, Green Intellectual Capital

GİRİŞ

Hükümetlerin ve halkın çevre sorunlarına yönelik artan ilgisinden dolayı (Tseng, Tan & Siriban-Manalang, 2013), iş dünyası giderek artan sayıda ulusal ve uluslararası çevre düzenlemeleri ile karşı karşıyadır (Bernal-Conesa, de Nieves Nieto, & Briones-Peñalver, 2017). İş dünyası liderleri de çevresel sürdürülebilirliğe doğru ilerlemenin pazarda güçlü bir rekabet avantajı sağlayacağı fikrini benimsemeye başlamıştır (Chang & Chen, 2013). Bu farkındalık bilincindeki liderler, ürünlerini ve hizmetlerini çevresel sürdürülebilirlik paradigması doğrultusunda yeniden geliştirmeye ve yeniden tasarlamaya giderek daha fazla önem vermektedirler (Pujari, Peattie & Wright, 2004). Gelecekteki değişikliklere yanıt verebilmek ve çevreye dost ürünler geliştirebilmek için işletmelerin yeşil adaptif yeteneklerini geliştirmeleri bu noktada önem kazanmaktadır (Chang, 2016; Song, Ren, & Yu, 2019). Bir işletme, yeşil adaptif yeteneği ile çevresel zorluklarla başa çıkabilir, yeşil ürün geliştirme performansını geliştirebilir ve böylece rekabet avantajı sağlayabilir (Lu, Zhou, Bruton & Li, 2010). Dolayısıyla, yeşil adaptif yeteneğinin öncüllerinin araştırılması önemli bir konudur. Alan yazın incelendiğinde kurumsal çevresel bağlılığın, yeşil insan sermayesinin (Chang, 2016), kurumsal sosyal sorumluluğun ve yeşil örgütsel kimliğin (Song, Ren, & Yu, 2019), yeşil adaptif yeteneğinin öncülleri olduğu görülmektedir. Ancak yeşil adaptif yeteneğinin gelişimini destekleyen başka faktörlerin olup olmadığı konusu araştırmaya değer görülmektedir. Doğal kaynak temelli teoriye göre (Hart, 1995), çevresel sürdürülebilirlik paradigması ile ilgili olarak işletmelerin sektörel çevrede rekabet avantajı kazanmasını ve değişen çevresel faktörlere uyum sağlamasını kolaylaştıran bir yetenek olarak tanımlanan yeşil entelektüel sermaye (yeşil insan sermayesi, yeşil yapısal sermaye ve yeşil ilişkisel sermaye) (Ahlawat, Sharma, & Kumar, 2023), yeşil adaptif yeteneğinin gelişimini destekleyebilir. Öte yandan üst kademeler teorisine göre, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı işletmenin sürdürülebilirlik stratejisinin yönünü etkileyebilir (Huang vd., 2019). Dolayısıyla, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı, işletmenin hem yeşil entelektüel sermayesini hem de yeşil adaptif yeteneğini geliştirebilir. Bu doğrultuda bu çalışmada, üst kademeler teorisini ve doğal kaynak temelli teoriyi birleştirerek, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı ile işletmenin yeşil adaptif yeteneğinin gelişeceği ve bu ilişkiye yeşil entelektüel sermayenin aracılık edeceği savunularak, bir araştırma modeli geliştirilmiş ve dört önerme sunulmuştur.

LİTERATÜR TARAMASI

Yeşil Bilinçli Farkındalık ve Yeşil Adaptif Yetenek

Adaptif yetenek, bir işletmenin hızla değişen bir ortamla yüzleşmesi için ayırt edici bir yeteneğidir (Fox-Wolfgramm, Boal, & Hunt, 1998). Chang (2016) tarafından yeşil yönetim alan yazınına kazandırılan yeşil adaptif yeteneği ise, belirsiz çevresel düzenlemelere ve çevreciliğe uyum sağlama yeteneği olarak tanımlanabilir. İşletmeler çevresel belirsizlik ile başa çıkabilmek için adaptif yetenekleri ile operasyonel stratejilerini, organizasyon yapısını ve kaynak yatırımını ayarlayabilirler (Kim & Pae, 2007). Henriques ve Sadorsky (1999) göre, bir işletme daha güçlü bir çevre bilincine sahip olduğunda, çevre yönetimine daha fazla kaynak ayıracaktır. Johnson, Park ve Chaudhuri (2020) göre, işletmeler, öngörülemez durumların üstesinden gelmek ve hatta performansı artırmak için operasyonlarında değişiklik ve yenilikler getirme konusunda bilinçli farkındalığa güvenmelidirler. Bilinçli farkındalık, bir işletmeye zarar verebilecek yüksek riskli durumlarla başa çıkmanın iyi bir yolu olarak kabul edilmektedir (Gerpott, Fasbender, & Burmeister, 2020). Yeşil bilinçli farkındalık ise, yeşil bilginin bağlamı ve içeriği de dahil olmak üzere çevrenin korunmasına yönelik bir farkındalık durumunu ifade etmektedir (Chen, Chang ve Lin, 2014). Aslında yeşil bilinçli farkındalığın, çevresel bozulmayla ilgili bilgiler gibi (Kalyar, Ali, & Shafique, 2021) yeni bilgilerin aktif algılanması yoluyla yaratıcılığı ve yeniliği destekleyen temel olduğuna vurgu yapılmaktadır (Hensley, 2020).

Üst kademeler teorisine göre, bir işletmenin stratejik seçimi büyük ölçüde üst yönetimin kişisel bilincinden etkilenmektedir. Araştırmacılar, yöneticilerin çevre bilincinin kurumsal çevre stratejisinin uygulanmasını etkileyen önemli bir faktör olduğunu ileri sürmektedir. Sonuçlar, yöneticilerin çevre sorunlarını işletmelerinin gelişimi için fırsatlar olarak gördüklerinde ileriye dönük çevre stratejileri benimseme olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Roxas ve Coetzer (2012) göre, yöneticiler kurumsal çevrenin, çevre politikalarının uygulanmasını destekleyebileceğine inanırlarsa, çevresel konulara karşı olumlu bir tutuma sahip olma olasılıkları daha yüksektir. Zhang, Wang ve Lai (2015), üst düzey yöneticilerin yeşil bilinçli farkındalığı, dış normatif baskılarda ve enerji tasarrufu politikalarının uygulanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmada üst kademeler teorisi merceğinden hareketle, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığının, işletmenin yeşil adaptif yeteneğinin gelişimini destekleyebileceği savunularak, aşağıdaki önerme geliştirilmiştir.

Önerme 1: Üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı ile işletmenin yeşil adaptif yeteneği arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Yeşil Bilinçli Farkındalık ve Yeşil Entelektüel Sermaye

Yeşil entelektüel sermaye, Chen tarafından 2008 yılında ortaya atılmıştır. Yeşil entelektüel sermaye, yeşil yönetim, örgütsel fikirler ve yeşil inovasyonlarla ilişkili maddi olmayan bir varlık veya bilgidir (Yong ve diğerleri, 2019). Bir başka ifadeyle, yeşil entelektüel sermaye, çevre koruma alanında bilgi, bilgelik, deneyim ve yeşil inovasyonu içeren, bir işletmenin sahip olduğu maddi olmayan varlıklar toplamı olarak tanımlanabilir (Yusoff vd., 2019). Bu çalışmada, yeşil entelektüel sermayeyi açıklamak için yeşil insan sermayesi, yeşil yapısal sermaye ve yeşil ilişkisel sermaye olmak üzere üç unsur benimsenmiştir (Yusoff vd., 2019). Yeşil insan sermayesi, çevre yönetimi hakkındaki çalışanların bilgi, beceri, yetenek, deneyim, tutum, bilgelik, yaratıcılık ve bağlılıklarının toplamı olarak tanımlanabilir. Yeşil yapısal sermaye, çevre yönetimi ile ilgili örgütsel yetenek, örgütsel bağlılık, bilgi yönetim sistemi, ödül sistemi, bilgi teknolojisi sistemi, veri tabanı, yönetim mekanizması, işletim süreci, yönetim felsefesi, örgüt kültürü, kurumsal imaj, patent, telif hakları, ticari marka olarak ifade edilebilir. Yeşil ilişkisel sermaye ise, işletmenin çevre yönetimi ve yeşil inovasyon için müşteriler, tedarikçiler, ağ üyeleri ve ortaklarla etkileşimli ilişkilerinin rezervi olarak tanımlanabilir (Januškaite & Užiene, 2018).

Önceki çalışmalar, bilinçli farkındalığın çevreyi korumaya yönelik insan davranışlarını desteklediğini göstermektedir. (Amel, Manning, & Scott 2009; Panno vd., 2018; Errmann vd., 2021). Örneğin, bir işletmenin çalışanları, üretim faaliyetlerinin ekolojik çevre üzerindeki olumsuz etkisinin farkında olduklarında, üretim süreçlerinde yenilik yapmak için harekete geçeceklerdir (Rehman vd., 2021). Yeşil bilinçli farkındalığın, üretim süreçlerinde yenilik veya ürünleri iyileştirme yoluyla çevre yanlısı davranışı teşvik ettiği alan yazında vurgulanmaktadır (Panno vd., 2018; Errmann vd., 2021). Amel vd. (2009) tarafından yeşil bilinçli farkındalığın çevresel sürdürülebilirliğe yönelik yeşil davranışı ve yeşil uygulamaları teşvik ettiği ileri sürülmektedir. Üst kademeler teorisine göre, üst yönetim yeşil bilinçli farkındalığı ile üretim süreçlerini yenilikçi hale getirerek ve ürün ve hizmetleri daha çevre dostu olacak şekilde geliştirerek, üretim uygulamalarının çevre üzerindeki olumsuz etkisini azaltmaya yönelik girişimler geliştirecek ve düşüncelerini organizasyon genelinde paylaşacaktır (Kalyar, Ali, & Shafique, 2021). Dolayısıyla, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı yeşil entelektüel sermayenin gelişimini destekleyebilir. Buradan hareketle aşağıdaki önerme geliştirilmiştir.

Önerme 2: Üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı ile işletmenin yeşil entelektüel sermayesi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Yeşil Entelektüel Sermaye ve Yeşil Adaptif Yetenek

Yüksek düzeyde yeşil insan sermayesine sahip işletmeler, kurumsal çevre yönetimlerini geliştirebilirler. Chen (2011) göre, işletmeler, katı çevre standartlarına uyum sağlamak için yüksek potansiyele sahip çalışanları işe almalı, eğitmeli ve çevre koruma konusundaki yeterliliklerini geliştirmelidirler. Çalışanların ve yöneticilerin çevresel konulardaki deneyimleri, mesleki becerileri, yaratıcılıkları ve yönetsel yetenekleri, yeşil adaptif yeteneğinin geliştirilmesi için gerekli görülmektedir (Chang & Chen, 2012). Yeşil yapısal sermayesi güçlü olan bir işletme organizasyon yapısını, operasyon stratejilerini ve kaynak yatırımını ve tahsisini belirsiz çevresel düzenlemelere ve çevreciliğe uyacak şekilde ayarlayabilir. Bu tür bir işletme, belirsiz çevresel düzenlemelere ve çevreciliğe uyum sağlayabilmek için teknolojik bilgisini birimler arasında iletebilir. Yeşil ilişkisel sermayesi güçlü bir işletme ise, belirsiz çevre düzenlemelerine ve çevreciliğe uyum sağlayabilmek için ağ ortaklarından destek alabilir (Kim & Pae, 2007). Bu çevrecilik çağına yanıt olarak yeşil insan sermayesi, yeşil yapısal sermaye ve yeşil ilişkisel sermaye, çevresel düzenlemelere ve çevreciliğe uyum sağlama yeteneğinin geliştirilmesinde önemlidir (Chen, 2008). Doğal kaynak temelli görüş, bir işletmenin doğal kaynakları yönetebilmesi durumunda iyi performansa ve yüksek rekabet gücüne sahip olacağını varsaymaktadır bunlardan biri de yeşil entelektüel sermayedir. Dolayısıyla doğal kaynak temelli görüşe göre, yeşil entelektüel sermaye yeşil adaptif yeteneğinin gelişimini destekleyebilir. Buradan hareketle aşağıdaki önerme geliştirilmiştir.

Önerme 3: İşletmenin yeşil entelektüel sermayesi ile yeşil adaptif yeteneği arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

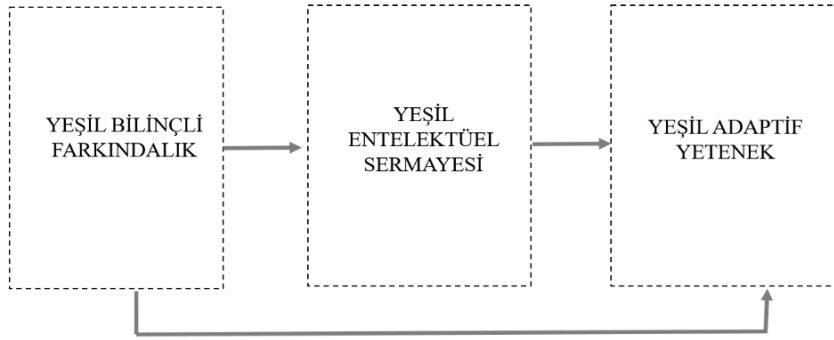
Yeşil Entelektüel Sermayenin Aracılık Rolü

Önerme 1’de ve önerme 2’de tartışıldığı gibi üst kademeler teorisi perspektifinden hareketle, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı işletmenin yeşil adaptif yeteneğinin ve yeşil entelektüel sermayesinin gelişimini destekleyebilir. Üst yönetimin tutumu, işletmelerin çevre sorunlarına tepkisinin kapsamını ve hızını önemli ölçüde etkileyecektir. Üst yönetim ancak yeşil inovasyonun öneminin tam olarak farkına vardığında, buna stratejik bir perspektiften bakacak ve uygulanması için yeşil adaptif yeteneğini ve yeşil entelektüel sermayesini geliştirecektir (Bansal, 2003). Diğer yandan önerme 3’de tartışıldığı gibi yeşil entelektüel sermaye bir işletmenin belirsiz çevre düzenlemelerine ve çevreciliğe uyması için gereklidir. Yani doğal

kaynak temelli teoriye göre önemli kaynak olan yeşil entelektüel sermaye işletmenin yeşil adaptif yeteneğini geliştirebilir (Kalyar, Ali, & Shafique, 2021). Tüm tartışmalardan hareketle üst yönetim yeşil bilinçli farkındalığı geliştirdiğinde yeşil entelektüel sermayenin gelişimi desteklenecek ve böylece çevresel belirsizliğe uyumu ifade eden yeşil adaptif yetenek gelişebilecektir. Bu doğrultuda aşağıdaki önerme geliştirilmiştir.

Önerme 4: Yeşil entelektüel sermaye, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı ile işletmenin yeşil adaptif yeteneği arasındaki pozitif yönlü ilişkiye aracılık etmektedir.

Bu çalışmada önerilen araştırma modeli Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1: Önerilen Araştırma Modeli

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çevrecilik son yıllarda önemli ölçüde arttığından, işletme yöneticileri yeşil ürünler geliştirmek ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için yeşil adaptif yeteneklerini geliştirmeye yönelik çabalara yatırım yapmalıdırlar (Lozano, 2013). Mevcut yazın, kurumsal çevresel bağlılığın, yeşil insan sermayesinin, kurumsal sosyal sorumluluğun ve yeşil örgütsel kimliğin yeşil adaptif yeteneğinin kritik belirleyicileri olduğunu göstermektedir (Chang, 2016; Song, Ren, & Yu, 2019). Yeşil adaptif yeteneği ile ilgili yapılan araştırmalar henüz gelişim aşamasındadır. Bu noktada yeşil adaptif yeteneğinin öncüllerinin ne olacağı sorusu bu araştırmanın motivasyon unsurudur. Bu çalışmada bir işletmenin çevresel belirsizliklere ve çevresel düzenlemelere uyum sağlamalarını sağlayan yeşil adaptif yeteneğinin öncüllerine yönelik bir araştırma modeli önerilmektedir. Üst kademeler teorisine göre, üst yönetimin yeşil bilinçli farkındalığı bir işletmenin yeşil adaptif yeteneğinin gelişimini kolaylaştırabilir. Yine üst kademeler teorisi perspektifinden hareketle, üst yönetim yeşil bilinçli farkındalığını geliştirdikçe işletmenin yeşil entelektüel sermayesi geliştirilebilir. Doğal kaynak temelli teoriye göre kaynak ve yetenekler bir işletmenin kontrol edebileceği önemli varlıklardır. Doğal kaynak temelli görüş temelinde ise bir işletme sahip olduğu yeşil entelektüel sermayesi ile yeşil adaptif

yeteneğini geliştirebilir. Bu doğrultuda bu çalışmada üst kademeler teorisi ve doğal kaynak temelli teori birleştirilerek bir araştırma modeli sunulmuş ve dört önerme geliştirilmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışma işletmelerin yeşil adaptif yeteneklerini artırmak için üst düzey yöneticilerin yeşil bilinçli farkındalıklarını ve işletmenin yeşil entelektüel sermayesini geliştirmeleri gerektiğini öne sürmektedir. Üst düzey yöneticiler yeşil bilinçli farkındalıkları sayesinde çalışanların davranışlarını etkileyebilir ve işletmenin yeteneklerini geliştirmede onlara daha fazla motivasyon sağlayabilirler. Yeşil bilinçli farkındalığı daha yüksek olan yöneticiler, çevreyi korumanın işletmelerine getirebileceği potansiyel faydaları daha net tespit edebilir ve bu yönde yeteneklerine odaklanabilirler. Araştırmacılar, ISO 14001 belgesini sahip çevreye negatif etkisi yoğun olan endüstrilerde bu araştırma modelini test edebilirler.

KAYNAKÇA

- Ahluwat, D., Sharma, P., & Kumar, S. (2023). A systematic literature review of current understanding and future scope on Green Intellectual Capital. *Intangible Capital*, 19(2), 165-188.
- Amel, E. L., Manning, C. M., & Scott, B. A. (2009). Mindfulness and sustainable behavior: Pondering attention and awareness as means for increasing green behavior. *Ecopsychology*, 1(1), 14-25.
- Bansal, P. (2003). From issues to actions: The importance of individual concerns and organizational values in responding to natural environmental issues. *Organization Science*, 14(5), 510-527.
- Bernal-Conesa, J. A., de Nieves Nieto, C., & Briones-Peñalver, A. J. (2017). CSR Strategy in Technology Companies: Its Influence on Performance, Competitiveness and Sustainability. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 24(2), 96-107.
- Chang, C. H. (2016). The determinants of green product innovation performance. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 23(2), 65-76
- Chang, C. H., & Chen, Y. S. (2013). Green organizational identity and green innovation. *Management Decision*, 51(5), 1056-1070.
- Chang, C. H., & Chen, Y. S. (2012). The determinants of green intellectual capital. *Management decision*, 50(1), 74-94.
- Chen, Y. S., Chang, C. H., Yeh, S. L., & Cheng, H. I. (2015). Green shared vision and green creativity: The mediation roles of green mindfulness and green self-efficacy. *Quality & Quantity*, 49, 1169-1184.
- Chen, Y. S. (2011). Green organizational identity: sources and consequence. *Management decision*, 49(3), 384-404.
- Chen, Y. S. (2008). The positive effect of green intellectual capital on competitive advantages of firms. *Journal of Business Ethics*, 77, 271-286.
- Errmann, A., Kim, J., Lee, D. C., Seo, Y., Lee, J., & Kim, S. S. (2021). Mindfulness and pro-environmental hotel preference. *Annals of Tourism Research*, 90, 103263.
- Fox-Wolfgramm, S. J., Boal, K. B., & James G.(Jerry) Hunt. (1998). Organizational adaptation to institutional change: A comparative study of first-order change in prospector and defender banks. *Administrative Science Quarterly*, 87-126.
- Gerpott, F. H., Fasbender, U., & Burmeister, A. (2020). Respectful leadership and followers' knowledge sharing: A social mindfulness lens. *Human Relations*, 73(6), 789-810.
- Hart, S. L. (1995). A natural-resource-based view of the firm. *Academy of Management Review*, 20(4), 986-1014.
- Hensley, N. (2020). Educating for sustainable development: Cultivating creativity through mindfulness. *Journal of Cleaner Production*, 243, 118542.
- Henriques I, Sadowsky P. 1999. The relationship between environmental commitment and managerial perceptions of stakeholder importance. *The Academy of Management Journal* 42(1): 87-99.

- Huang, Q., Chen, X., Zhou, M., Zhang, X., & Duan, L. (2019). How does CEO's environmental awareness affect technological innovation?. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(2), 261.
- Januškaitė, V., & Užienė, L. (2018). Intellectual capital as a factor of sustainable regional competitiveness. *Sustainability*, 10(12), 4848.
- Johnson, K. R., Park, S., & Chaudhuri, S. (2020). Mindfulness training in the workplace: Exploring its scope and outcomes. *European Journal of Training and Development*, 44(4/5), 341-354.
- Kalyar, M. N., Ali, F., & Shafique, I. (2021). Green mindfulness and green creativity nexus in hospitality industry: examining the effects of green process engagement and CSR. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 33(8), 2653-2675.
- Kim, N., & Pae, J. H. (2007). Utilization of new technologies: Organizational adaptation to business environments. *Journal of the academy of marketing science*, 35, 259-269.
- Lozano, R. (2013). Are companies planning their organisational changes for corporate sustainability? An analysis of three case studies on resistance to change and their strategies to overcome it. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 20(5), 275-295.
- Lu, Y., Zhou, L., Bruton, G., & Li, W. (2010). Capabilities as a mediator linking resources and the international performance of entrepreneurial firms in an emerging economy. *Journal of International Business Studies*, 41(3), 419-436.
- Panno, A., Giacomantonio, M., Carrus, G., Maricchiolo, F., Pirchio, S., & Mannetti, L. (2018). Mindfulness, pro-environmental behavior, and belief in climate change: The mediating role of social dominance. *Environment and Behavior*, 50(8), 864-888.
- Rehman, S. U., Kraus, S., Shah, S. A., Khanin, D., & Mahto, R. V. (2021). Analyzing the relationship between green innovation and environmental performance in large manufacturing firms. *Technological Forecasting and Social Change*, 163, 120481.
- Roxas, B., & Coetzer, A. (2012). Institutional environment, managerial attitudes and environmental sustainability orientation of small firms. *Journal of Business Ethics*, 111, 461-476.
- Song, W., Ren, S., & Yu, J. (2019). Bridging the gap between corporate social responsibility and new green product success: The role of green organizational identity. *Business Strategy and the Environment*, 28(1), 88-97.
- Tseng, M. L., Tan, R. R., & Siriban-Manalang, A. B. (2013). Sustainable consumption and production for Asia: sustainability through green design and practice. *Journal of Cleaner Production*, 40, 1-5.
- Yong, J. Y., Yusliza, M. Y., Ramayah, T., & Fawehinmi, O. (2019). Nexus between green intellectual capital and green human resource management. *Journal of cleaner production*, 215, 364-374.
- Yusoff, Y. M., Omar, M. K., Zaman, M. D. K., & Samad, S. (2019). Do all elements of green intellectual capital contribute toward business sustainability? Evidence from the Malaysian context using the Partial Least Squares method. *Journal of Cleaner Production*, 234, 626-637.
- Zhang, B., Wang, Z., & Lai, K. H. (2015). Mediating effect of managers' environmental concern: Bridge between external pressures and firms' practices of energy conservation in China. *Journal of Environmental Psychology*, 43, 203-215.